

Тема: Стислий нарис розвитку ідей формування особистості у джерелах педагогічної думки епохи Просвітництва.

План.

1. Стислий нарис розвитку ідей формування особистості у діяльності Я.А.Коменського.
2. Стислий нарис розвитку ідей формування особистості у діяльності Джона Локка.
3. Ідея вільного виховання Ж.-Ж.Руссо.

ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

- Любар О.О., Стельмахович М.Г., Федоренко Д.Т. „Історія української школи і педагогіки”. – К.: Т-во „Знання”, 2003 р.
- Волкова Н.П. „Педагогіка”. – К.: ”Академія”, 2001 р.

Додаткова:

- Кравець Т.В. Історія української школи і педагогіки. – Тернопіль; - 1994 р.
- Кравець Т.В. Історія класичної зарубіжної педагогіки та шкільництва. – Тернопіль; - 1996 р.
- Левківський М.В. Історія педагогіки. К.: Центр навчальної літератури, 2006 р.

ОПП:

Природовідповідність, «Велика дидактика», «tabula rasa», материнська школа, принципи навчання.

1. Стислий нарис розвитку ідей формування особистості у діяльності Я.А.Коменського.

Я.А.Коменський народився у березні 1592 р. у м. Нівніце (Чехія) у сім'ї мірошника, що належала до християнського об'єднання богемських братів.

У 1604 р. разом з сестрою сиротіють, їм призначають опікунів, потім бере до себе тітка, переїжджають в м.Страдницю.

У 1605р. місто захопили і спалили, Коменський повертається до опікунів.

Латинську школу у м.Пшерові закінчує з відзнакою, 1611 р. – зараховано до Гернборського університету на богословський факультет.

1613 р. закінчує університет, їде до Амстердаму, потім – вступає до Гейдельбурзького університету.

1614 р. – керівник Пшеровської братської школи, де намагається полегшити процес навчання. Пише «Правила більш легкої граматики».

З 1616 р. – помічник пшеровського єпископа. Пише «Листи до неба», де розвиває свої демократичні погляди на сучасне суспільство.

У 1618 р. община «чеських братів» призначає пастирем-проповідником у м. Фульнеці і ректором братської школи (це сприяло накопиченню професійного педагогічного досвіду і становленню пед. ідей)

1621 р. через інквізицію і переслідування ховається у підпіллі як граф

Жертонинський, де багато читає, пише.

1628 р. переселяється у м.Лешно. Працює у гімназії «братів», стає її ректором, потім – секретарем ради старійшин. Працює над «Великою дидактикою». Яку завершує у 1632 р.

У Лешно працює і над «Материнською школою», підручником з латині «Відкриті двері до всіх наук», доповнення «Відкриті двері до мов і всіх наук».

У 1641 – запрошений до Лондона, якій не до освіти через війну.

У 1642 – до Швеції (розробляти методики викладання латинської мови).

У 1646 – описує в працях новий – індуктивний метод: приклад - правило; предмет – і паралельно – слово.

У 1648 – посада єпископа общини «чеських братів». В Угорщині відкриває три класи гімназії за новою системою навчання.

1658 - закінчує «Видимий світ у малюнках».

1668 – «Єдине необхідне» - підсумки свого життя і діяльності.

1669 – Автобіографія «Продовження братського заповіту».

1670 р. 15 листопада помер. Похований в м.Неардені, біля Амстердама, на території французької церкви.

Я.А.Коменський стверджує, що розум – “tabula rasa”, «чиста дошка». Значне місце – індуктивному методу.

Вимагає всебічної і систематичної освіти і пізнання. Ідея «всіх учити всьому» - всі люди здатні до пізнання й освіти, простий народ повинен мати доступ до знань.

Виховання розглядає як найважливіший засіб підготовки людини до діяльного, практичного життя, до пізнання реального світу.

У дитині вбачає майбутнього діяча, мудреця, поважає та турбується про особистість.

Важливі елементи виховання:

- Людина знає всі речі;
- Є володарем речей і самої себе;
- Є такою, що себе і все підводить до Бога;
- Має здорове тіло.

Цим вимогам відповідає:

- Наукове виховання;
- Доброчесність, моральність;
- Релігійність, фізичне виховання.

Поряд з головними доброчесностями рекомендує розвивати скромність, слухняність, охайність, доброзичливість, повагу до старших, працелюбність.

Великого значення надавав прикладу вчителів, батьків, товаришів, морально-етичним бесідам.

2. Стислий нарис розвитку ідей формування особистості у діяльності Джона Локка.

Джон Локк (1632 – 1704) народився в Англії в сім’ї адвоката. Початкова освіта – вдома. Закінчив Вестмінстерську граматичну школу, Оксфордський університет. Багато

вчив самостійно, працював викладачем грецької мови та літератури в університеті, багато подорожував. У Франції познайомився з ідеями Монтеня; емігрував до Голландії, повернувся до Англії після революції 1688 р.

Свою основну пед. працю «Думки про виховання» (1693) присвятив питанням сімейного виховання «джентльмена» - для заможного класу. Метою виховання вбачав людину фізично загартовану, морально стійку, освічену. Основне – зміцнення здоров'я для захисту рідної Англії (афінська система фізичних вправ, прогулянки, фізична праця на повітрі).

Моральність. Все, що дає особисту користь – є моральним. Головне – дисциплінувати характер: необхідно з дитинства вчити керувати своєю поведінкою, вчинками, уміти відмовлятися від своїх бажань, вчити діяти всупереч своїм бажанням, силу духу виховувати обмеженнями.

Освіта - на другому плані.

ПЕДАГОГІЧНІ ПОГЛЯДИ ДЖОНА ЛОККА

Мета виховання	Підготовка джентльмена, який вміє вести свої справи розумно і прибутково
Завдання виховання	Розвиток здорового духу у здоровому тілі
Програма виховання	Фізичне, розумове, трудове і моральне виховання
Організація виховання	Джентльмен виховується в сім'ї , а не в школі (прогулянки. Відвідування церкви та громадських місць)
Методи виховання	Приклад, вправи, виховні ситуації, бесіди, заохочення, покарання

3. Ідея вільного виховання Ж.-Ж.Руссо.

Жан-Жак Руссо (1712-1778) – фр. Просвітитель. Народився у Женеві в сім'ї майстра-годинникаря. Мати померла при пологах, батько – трохи пізніше. Голодував, терпів знущання, заробляв, змінюючи багато професій.

Займався самоосвітою. У 30 років поїхав до Парижу, познайомився з представниками інтелігенції, зустрічався з Д.Дідро, за порадою якого написав твір «Чи сприяв прогрес у науці і мистецтві поліпшенню чи погіршенню моралі?» і отримав премію Діжонської академії.

1754 р. – II робота «Про походження нерівності між людьми».

1762 – «Суспільний договір», де різко критикує тиранію, гніт експлуататорів, доводить, що влада, яка не відповідає інтересам народу, є незаконною, вона порушила суспільний договір, її слід усунути.

1762 – роман-трактат «Еміль, або про виховання» викликає незадоволення серед королівської влади та духовенства. Книгу спалюють на паризькому майдані, Руссо тікає в Женеву, потім в Берн, в Англію. До Франції незадовго до смерті повернувся хворим, морально пригніченим.

1767 – чудовий автобіографічний твір «Сповідь»

1778 – помер.

За романом «Еміль, або про виховання», в основу виховання лягає принцип

слідування за вказівками природи:

- кожному віковому періоду відповідають особливі форми виховання і навчання;
- виховання має бути трудовим і сприяти розвитку самодіяльності та ініціативи учнів;
- інтелектуальному вихованню повинні передувати вправи для розвитку фізичних сил і органів чуття вихованців.

Висловлює протест становому вихованню періоду феодалізму, приділяючи увагу особистості дитини. Через владу і багатство одних інші стали нерівні, зіпсовані, втратили свободу. А зіпсоване суспільство створює зіпсованих людей. Тому дитину (Емілія) слід виховувати поза феодальним суспільством відповідно з природою (природо відповідність) – дотримуватися законів розвитку організму дитини та її здібностей.

Вважає, що простих людей виховувати не треба – їх виховує саме життя. Виховувати слід феодалів, аристократів, щоб їх діти не стали дармоїдами. Тому Еміль – син багатих батьків.

ВІКОВА ПЕРІОДИЗАЦІЯ Ж.-Ж.РУССО

1. До 2-х років – раннє дитинство (фізичне виховання, без сповивання)
2. 2-12 років – сон розуму (розвивати зовнішні чуття)
3. 12-15 років – розумове виховання – розвивати спостережливість, самодіяльність, вчити працювати, читати, писати, науки.
4. 15- до повноліття – моральне і статеве виховання.
15-17 р. – виховання добрих почуттів

- добрих суджень
- доброї волі.

17-18 можна починати говорити про релігію.

ІДЕЯ ВІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ЖАН ЖАКА РУССО

<i>Принципи виховання</i>	Природовідповідності (природне виховання; спілкування з природою, гармонія з нею) Педоцентризму (вільне виховання дитини: ідея доброго начала як первинної сутності людини)
<i>Джерела виховання</i>	Природа (внутрішній розвиток здібностей та органів людини) Оточуючі речі (набуття власного досвіду відносно оточення) Люди (навчання тому, як користуватися природними здібностями)
<i>Форми виховання</i>	Фізична праця в саду, городі, майстерні; ремісниче навчання; прогулянки, дотримання режиму праці і відпочинку
<i>Методи виховання</i>	Вправи, приклад старшого, бесіди, показ, спостереження, навіювання, змагання

ПЕДАГОГІЧНІ ПОГЛЯДИ Я.А.КОМЕНСЬКОГО

Розум – “tabula rasa”, «чиста дошка».

Значне місце – індуктивному методу.

Вимагає всебічної і систематичної освіти і пізнання. Ідея «всіх учити всьому» - всі люди здатні до пізнання й освіти, простий народ повинен мати доступ до знань.

Виховання - найважливіший засіб підготовки людини до діяльного, практичного життя, до пізнання реального світу.

У дитині вбачає майбутнього діяча, мудреця, поважає та турбується про особистість.

Важливі елементи виховання:

- Людина знає всі речі;
- Є володарем речей і самої себе;
- Є такою, що себе і все підводить до Бога;
- Має здорове тіло.

Цим вимогам відповідає:

- Наукове виховання;
- Доброчесність, моральність;
- Релігійність, фізичне виховання.

Рекомендує розвивати скромність, слухняність, охайність, доброзичливість, повагу до старших, працелюбність.

Великого значення надавав прикладу вчителів, батьків, товаришів, морально-етичним бесідам.

ПЕДАГОГІЧНІ ПОГЛЯДИ ДЖОНА ЛОККА

Мета виховання	Підготовка джентльмена, який вміє вести свої справи розумно і прибутково
Завдання виховання	Розвиток здорового духу у здоровому тілі
Програма виховання	Фізичне, розумове, трудове і моральне виховання
Організація виховання	Джентльмен виховується в сім'ї, а не в школі (прогулянки. Відвідування церкви та громадських місць)
Методи виховання	Приклад, вправи, виховні ситуації, бесіди, заохочення, покарання

ІДЕЯ ВІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ЖАН ЖАКА РУССО

Принципи виховання	Природовідповідності (природне виховання; спілкування з природою, гармонія з нею) Педагогізму (вільне виховання дитини: ідея доброго начала як первинної сутності людини)
Джерела виховання	Природа (внутрішній розвиток здібностей та органів людини) Оточуючі речі (набуття власного досвіду відносно оточення) Люди (навчання тому, як користуватися природними здібностями)
Форми виховання	Фізична праця в саду, городі, майстерні; ремісниче навчання; прогулянки, дотримання режиму праці і відпочинку
Методи виховання	Вправи, приклад старшого, бесіди, показ, спостереження, навіювання, змагання